

Prof. Dr. Uriel Heyd
1913 — 1968

Prof. Dr. URIEL HEYD

Prof. Dr. HALİL İNALCIK

13 Mayıs 1968 günü Türkoloji ve Türk tarihi alanında çalışanlar acıklı bir haberle irkildiler. Dr. Uriel Heyd ölmüştü. Türk tarihinin değerli araştırmacısı Kudüs'te bir kalp sektesi sonucunda dünyaya gözünü yumduğu zaman ancak elli beş yaşında idi.

Uriel Heyd 1913 de Almanya'da Köln'de doğmuştu. Aynı kentin üniversitesinde hukuk tahsili yaptı, fakat sonra kendisini Yakın-Doğu tetkiklerine verdi. 1934 de Kudüs'e göç ettikten sonra orada üniversitede Doğu Tetkikleri Enstitüsü'nde tahsile devam ederek 1939 da M. A. ve 1947 de Ph. D. derecelerini kazandı. 1939-40 yıllarında İstanbul Üniversitesinde de okudu. Türkçeye hâkim oldu. 1943-48 yıllarında Jewish Agency'nin Orta-doğu Dairesi'nde hizmet etti ve İsrail devleti kurulduktan sonra Dış-işleri'nde üç yıl, evvelâ 1948-49 da Washington'da İsrail Büyük elçiliğinde birinci kâtip, sonra 1949-51 de Ankara'da müsteşar olarak vazife gördü. 1950 de Londra'da yayınlanmış olan ilk mühim kitabı (*Türk Milliyetçiliğinin Temelleri*), Ziya Gökalp'ın hayatı ve düşünceleri üzerinde idi. Onun Türk tarih ve düşüncesine karşı duyduğu yakın ilginin mahsûlü olan bu ciddi tetkik eseri Ziya Gökalp üzerinde bir Batı dilinde çıkmış en esaslı çalışma idi ve bu yaratıcı Türk düşünürünün hayatını ve sosyolojisini geniş ilim ve fikir dünyasına tanıtmakta idi. 1951 de Üniversite'de hocalık kabul eden Uriel Heyd 1959 da kürsü profesörlüğüne yükseldi ve ölümünden iki ay önce de Kudüs Üniversitesi Müslüman Milletleri Tarihi kürsüsünün başına getirilmişti. Kendisi bu üniversitede Asya ve Afrika Tetkikleri Enstitüsü'nün yedi yıl başkanlığını yapmak suretiyle onun gelişmesine büyük hizmetlerde bulunmuş ve İsrail'in orientalizm alanında dünya ölçüsünde ehemmiyetli bir yer kazanmasına âmil olmuştur.

Uriel Heyd'in çalışmaları Türk kültür tarihi sahasında toplanmıştır ve bu alanda yazdığı şu kitaplar birer ciddî tetkik mahsûlü olarak daima değerini koruyacaktır : *Foundations of Turkish Nationalism* (Londra 1950), *Language Reform in Turkey* (Jerusalem 1954), *Ottoman*

Documents on Palestine, 1552-1615 (Oxford 1960). Uriel Heyd son yıllarda Osmanlı hukuku üzerinde geniş tetkiklere girişmiş ve bilhassa ceza hukuku alanında etraflı bir monografi hazırlamış bulunmakta idi. Pek çok ilmî makaleleri arasında şunları burada hatırlatmak yeter : *Islam in Modern Turkey* (Royal Central Asian Society Journal, XXXIX, 1947, 299-308), *The Ottoman Ulema and Westernization in the Time of Selim III and Mahmud II* (Studies in Islamic History and Civilization, vol. IX, Jerusalem 1961, 63-96), *A Turkish Description of the Coast of Palestine in the Early Sixteenth Century* (Israel Exploration Journal, vol. 6, No. 4, 1956, 201-216).

Uriel Heyd'in uzun yıllardır bir meslektaş, vefalı bir arkadaş olarak tanıdım. Az konuşur, daima düşünceli görünürdü. Araştırmalarını nasıl uzun ve sabırlı çalışmalardan sonra çıkardığını yakından görmüşümdür. Son kitabı üzerinde geçen yıl İstanbul'da uzun uzadıya görüşmüştük ve Türk Hukuk Tarihi için çığır açıcı bir niteliği olacağına inandığım bu kitabın bir an önce yayın alanına çıkması hususunda sabırsızlıkla beklemekte idim. Acı haber onun bütün arkadaşları gibi beni de derinden üzmüştür. Bir dostu ve Türk tarih ve kültürüne hayatını bağlamış bir insanı kaybettiği için Türk ilim çevrelerinin üzüntüsü derindir.